

The Learning Lab i Stockholm AB Skapaskolan
info@skapaskolan.se

2018-12-21
1 (22)
Dnr-2018:7407

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Skapaskolan i Huddinge kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Skapaskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Skapaskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling av undervisningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med personalen systematiskt och strukturerat följer upp och analyserar skolenhetens kunskapsresultat och undervisningens genomförande. Rektorn behöver därefter besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder baserade på resultaten av analysen. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver dokumenteras.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att all undervisning följer en tydlig struktur och att det är tydligt för eleverna vad som är syftet med undervisningen och de olika arbetsmomenten.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att utveckla ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa en lärmiljö som präglas av studiero och som bidrar till elevernas möjligheter att nå kunskapskraven.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg samt leder och utvecklar arbetet för att identifiera och analysera eventuella avvikelser i omdömen och betyg i syfte att säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 19 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till veronica.bjurulf@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, skolinspektionen@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2018:7407) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1

Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling av undervisningen.

Skälen till bedömningen är att rektorn endast i begränsad omfattning följer upp verksamheten och att det saknas systematik i resultatuppföljningar. Vidare framgår att det saknas ett systematiskt jämställdhetsarbete för att säkerställa att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära och utvecklas. Visserligen leder och organiserar rektorn det pedagogiska arbetet så att det finns förutsättningar för kollegialt lärande, men introduktionen av obehöriga lärare är otillräcklig.

Rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet till viss del

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet på skolan så att det finns förutsättningar för samverkan mellan lärare och för kollegialt lärande. Däremot är inte rektorns uppföljning, av i vad mån det kollegiala lärandet ger avtryck i undervisningen, tillräckligt systematisk. I intervju berättar rektorn om samverkansformer för lärarna, i form av regelbundna veckovisa möten för stadiindelade arbetslag, ämnesgrupper och utvecklingsmöten för alla lärare. I en lärarintervju framhålls att det är verksamhetschefen, snarare än rektorn, som tydliggör skolans arbets- och förhållningssätt och att det ofta är verksamhetschefen som leder utvecklingsmötena. Rektorn berättar att han är med på många lärarmöten och sätter agendan till dessa. Av en lärarintervju framgår att rektorn även kan ta del av protokollen från arbetslagsmötena. Lärarna beskriver vidare att de pratar om den "röda tråden" i ämnesgrupperna, det vill säga vad de förväntar sig att eleverna ska kunna i slutet av respektive årskurs. Förutom de regelbundna mötena uttrycker lärarna att skolans verksamhet i mångt och mycket utvecklas genom informella möten

både inom personalgruppen och med rektorn. Rektorn berättar att de lägger stor vikt vid det kollegiala lärandet på skolan. Av intervjuer med lärare framgår att förutsättningarna och viljan till kollegialt lärande finns, men att det tar sig olika uttryck och omfattning i de olika arbetslagen. Enligt lärarna innebär tvålärarskapet, som finns på skolan, ett kontinuerligt kollegialt lärande samt en möjlighet att lyfta problematiska situationer med en kollega och att få feedback på sin egen prestation. Rektorn har utifrån lärarnas analyser av sin undervisning identifierat att tydlighet av skolans arbetssätt och förhållningssätt är ett prioriterat mål. Enligt rektorn ska tydlighet genomsyra de gemensamma mötena och all kommunikation.

Granskningen visar vidare att det sker viss introduktion av obehöriga lärare på skolan. Visserligen uppger rektorn att obehöriga lärare får hjälp av andra lärare vid bland annat bedömning och betygssättning, men granskningen visar att rektorn antingen lämnar över ansvaret för introduktionen till lärarna eller att lärarna själva tar initiativ till att introducera sina kollegor i arbetet. Rektorn tar alltså inte ett aktivt ansvar för att obehöriga lärare introduceras i skolans uppdrag och förhållningssätt. Även om vissa lärare uttrycker att alla nyanställda på skolan får en introduktion med genomgång av skolans värdegrund, ledord, skolans plattformar, rutiner, föräldrahandboken och personalhandboken framkommer det samtidigt att introduktionen av nyanställda hamnar på lärarna själva som en del i tvålärarsystem. Vissa av de lärare som blir ansvariga för introduktion av nyanställda har i några fall inte jobbat på skolan längre tid än ett läsår.

Skolan saknar ett gemensamt jämställdhetsarbete

Granskningen visar att skolan saknar ett gemensamt och systematiskt jämställdhetsarbete för att säkerställa att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära och utvecklas. Enligt rektorn ingår jämställdhetsarbetet i skolans likabehandlingsarbete. I intervju med rektorn och lärare framkommer att jämställdhetsarbetet kommer till uttryck i vardagen genom en uppstartsvecka i början av läsåret och i olika undervisningsteman, som till exempel ett politiktema och Metoo, men det framgår inte hur rektorn följer upp och analyserar utbildningen utifrån jämställdhetsperspektiv. I intervjuer med lärare ges exempel på olika åtgärder skolan har gjort för att motverka könsmonster, så som att ta bort pojk- och flickskyltar på toalettdörrarna. Lärarna berättar också att de inte förutsätter att elever vill bli kallade han eller hon eller att elever har pojkvän eller flickvän baserat på kön. Lärare ger även exempel på att de väljer undervisningsmaterial ur ett jämställdhetsperspektiv. Det framkommer också i en lärarintervju att de på skolan har pratat om att alla elever ska arbeta med vissa jämställdhetsfrågor i respektive årskurs, i syfte att skapa en röd tråd i skolans jämställdhetsarbete. Lärarna säger dock att de inte har fått något uppdrag från

skolledningen om att jobba med jämställdhetsfrågor och att det inte heller behövs, vilket i en lärarintervju förklaras med att "man får vara den man är" på skolan. Några lärare säger att jämställdhet är ett förhållningssätt och ingår i ordet kärlek, som är ett av skolans värdeord och som innebär att de ska tänka in jämställdhet i allt de företar sig på skolan.

Rektorns uppföljning av hur verksamheten fungerar är begränsad

Skolinspektionens granskning visar att rektorns uppföljning av hur väl verksamheten fungerar är begränsad och saknar systematik. Rektorn beskriver att skolans systematiska kvalitetsarbete är ett ständigt pågående arbete där de förändrar, utvecklar, vrider och vänder på arbetssätt och resurser. Därutöver gör lärarna en summerande analys av nuläget i sina ämnen genom att besvara en enkät vid läsårets slut. I enkäten beskriver lärarna vad de har gjort, vad som har varit framgångsrikt och vilka åtgärder som behöver göras för att utveckla arbetet inom följande områden: kunskaper, de sociala målen, fjärde kapitlet i läroplanen, gemensamma värderingar och förhållningssätt, hjärnträning och hjärnkunskap, daglig rörelse och värdeskapande lärande. För vart och ett av de olika områdena skriver lärarna också förslag på åtgärder inför kommande läsår. Det som utgör en röd tråd i lärarnas analyser blir skolans prioriterade mål, som ledningsgruppen formulerar i skolans verksamhetsplan. Rektorn uppger att han försöker se mönster i lärarnas analyser och vad som framkommer i möten med elever och vårdnadshavare, men någon dokumenterad övergripande analys finns inte.

Granskningen visar att skolan inte gör någon analys av kunskapsresultaten på skolnivå. Det görs visserligen uppföljningar av elevernas kunskapsresultat, men uppföljningarna görs främst av lärarna i de egna klasserna och i form av en så kallad mitterminskonferens då de elever som riskerar att inte klara kunskapskraven går igenom. Någon uppföljning av hur väl de elever som nått kunskapskraven har lyckats i respektive ämne görs däremot inte. Det görs inte heller någon analys av bakomliggande orsaker till resultaten. I en lärarintervju framkommer det att lärarna följer upp elevernas kunskapsresultat på individnivå. Enligt lärarna är inte rektorn involverad i uppföljningen av kunskapsresultaten, med undantag av resultaten på de nationella proven som han har gått igenom tillsammans med samtliga lärare. Rektorn uppger däremot att kunskapsresultat aggregeras på klassnivå och att de då ser att pojkar generellt har lägre resultat än flickor, vilket också framgår av de kunskapsresultat som skolan har skickat till Skolinspektionen. Som skäl för att det inte görs någon analys av skillnader i kunskapsresultat förklaras av såväl rektor och lärare med att elevgruppernas sammansättning förändras från det ena läsåret till det andra. Även i inkommen dokumentation anges att det är svårt att göra en analys av lärarnas

omdömen och betygsättning i form av jämförelser mellan åren, då skolan är i en expensionsfas och det därför inte blir samma elever i en jämförelse.

Av granskningen framkommer att den uppföljning som rektorn gör av undervisningen genom informella möten, vara ute mycket i verksamheten, vikariera och genom lärarnas analyser inte är tillräckligt systematisk. Undervisningens kvalitet ställs inte heller i relation till kunskapsresultat. De prioriterade mål som skolan arbetar med under innevarande läsår är svåra att härleda till en analys av kunskapsresultat och undervisningens kvalitet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med personalen systematiskt och strukturerat följer upp och analyserar skolenhetens kunskapsresultat och undervisningens genomförande. Rektorn behöver därefter besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder baserade på resultaten av analysen. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver dokumenteras.

Granskningen visar att rektorn behöver systematisera uppföljningen av kunskapsresultat för att kunna vidta ändamålsenliga åtgärder med avseende på att alla elever ges samma förutsättningar att lära och utvecklas. Vid kvalitetsgranskningens genomförande saknades ett systematiskt arbete med att följa upp och analysera kunskapsresultaten på skolenivå och även för att identifiera eventuella skillnader och variationer mellan olika elevgrupper och klasser samt ämnen och målområden. Kunskapsresultaten har heller inte ställts i relation till undervisningens genomförande eller verksamhetens förutsättningar och därmed går det inte att härleda skolans prioriterade mål till en orsaksanalys av kunskapsresultaten.

Av skollagen framgår att det är viktigt att rektorn skapar delaktighet hos personalen i analysarbetet av kunskapsresultaten, för att åstadkomma förankring och förståelse för det utvecklingsarbete som analysen genererar.¹ Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska

¹ Skolverket (2012) Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Stockholm: Fritzes.

genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.² Forskning visar att framgångsrika skolor, i termer av elevers studieresultat, karaktäriseras av ett skolledarskap där fokus bland annat är på elevers lärande (särskilt kunskapsresultat) och uppföljning av framsteg på skol-, klassrums- och elevnivå.³ Vidare behöver det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras för att regelbundet kunna stämma av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen och utgör en förutsättning för att kunna kartlägga verksamheten och identifiera områden som är särskilt angelägna att utveckla för att uppfylla målen.⁴

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn inleder ett utvecklingsarbete med att systematiskt följa upp kunskapsresultaten som utgår ifrån fördefinierade resultatmått i syfte att kunna göra orsaksanalyser. Samtliga ämnen och grupper av elever, såsom pojkar/flickor och klasser, bör ingå i uppföljningen. I analysen behöver rektorn tillsammans med personalen studera skillnader och variationer mellan olika elevgrupper och klasser, ämnen och målområden utifrån de nationella målen och kraven i styrdokumentet. Kunskapsresultaten behöver ställas i relation till undervisningens genomförande och verksamhetens förutsättningar för att söka förklaringar till resultaten. Utifrån en sådan orsaksanalys bör rektorn sedan besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder avseende såväl resursfördelning och undervisningens genomförande i syfte att höja kunskapsresultaten. Ett första steg i utvecklingsarbetet kan med fördel vara att rektorn tillsammans med lärarrepresentanter och övrig personal utarbetar en handlingsplan för hur arbetet ska gå till, det vill säga vilka resultat som ska följas upp, när det ska göras och vem som har ansvar för olika delar i detta arbete. Det är av yttersta vikt att rektorn dokumenterar det systematiska kvalitetsarbetet.

² 4 kap. 4 § skollagen (2010:800).

³ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2016) Utmärkt skolutveckling: Forskning om skolförbättring och måluppfyllelse, Stockholm: Natur & Kultur, s. 101; Hattie, J. (2009) Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement, London: Routledge, s. 83ff.

⁴ Skolverket (2012) Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Stockholm: Fritzes, s. 11.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att undervisningen på Skapaskolan är varierad och att eleverna får ett aktivt lärarstöd. Lärarna har höga förväntningar på eleverna och undervisningen är anpassad till elevernas kunskapsutveckling. Däremot är elevernas möjligheter att reflektera över sitt eget lärande och att vara delaktiga i att utvärdera undervisningen tillsammans med lärarna begränsade. Det framkommer vidare att det varierar hur strukturerad undervisningen är och att syftet med undervisningen inte alltid tydliggörs för eleverna.

Undervisningen är varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen på Skapaskolan är varierad och att eleverna får ett aktivt lärarstöd. Både av observationer och lärarintervjuer framgår att det i undervisningen förekommer variation mellan olika arbetsuppgifter och mellan olika sätt att arbeta på. I intervjuer ger eleverna uttryck för att det förekommer variation i undervisningen, som består i skillnader i arbetssätt mellan lektioner. Under de lektioner som Skolinspektionen observerade förekommer helklassgenomgångar, par- och grupparbeten samt individuellt arbete där eleverna arbetar med olika uppgifter på såväl arbetsblad, böcker, praktiska uppgifter och lärplattor under en och samma lektion. Både observationer och intervjuer med elever och lärare visar att eleverna ges ett aktivt lärarstöd. Eleverna får både hjälp med att komma igång med sitt arbete och lärarna bidrar även till att eleverna bibehåller sitt engagemang under lektionerna. Detta tar sig bland annat uttryck genom att lärarna går runt och stödjer eleverna i skolarbetet och eleverna behöver inte vänta länge på lärarnas hjälp när de räcker upp handen. Lärarna ger eleverna både individuell feedback och återkopplar även till eleverna som grupp.

Undervisningen är anpassad till elevernas kunskapsutveckling

Granskningen visar att lärarna har höga förväntningar på eleverna och att undervisningen är anpassad till elevernas kunskapsutveckling. Av intervjuer med lärare och elever och genom lektionsobservationer framgår att undervisningens innehåll är anpassat till den aktuella elevgruppen och för att stimulera och utmana alla elever, oavsett hur långt eleverna har kommit i sin kunskapsutveckling. Det tar sig uttryck i att elever får arbeta med uppgifter med olika svårighetsgrad utifrån den egna kunskapsutvecklingen. Lärare beskriver att de har olika strategier för att utmana alla elever. Vissa lärare utgår från en bas för alla elever medan andra lärare börjar med högsta nivån för alla elever och därefter anpassar undervisningen individuellt utifrån vad eleverna klarar. I en årskurs finns det exempelvis en lista uppsatt på väggen med uppgifter som eleverna kan välja mellan, bland annat svårare uppgifter från nästa årskurs. Enligt eleverna får de välja vilken svårighetsgrad de vill ha på proven. I intervjuer med lärare framkommer att de gör extra anpassningar i undervisningen för de elever som behöver det, bland annat genom att dela in eleverna i mindre grupper och erbjuda eleverna extra tid för matematikundervisning en gång i veckan.

Eleverna görs i viss mån delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande

Granskningen visar att elevernas möjligheter att reflektera över sitt eget lärande är begränsade. Några lärare uppger att eleverna inte ges möjlighet att reflektera över sitt eget lärande mer än i slutet av olika arbetsområden. Dessa lärare uppger även att de vill utveckla arbetet med att låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Andra lärare ger exempel på att de använder kompisrespons, "two stars and a wish" och utvärderingsuppgifter till olika moment. En lärare beskriver också att de arbetar mycket med skolans lärmiljö, vilket aktualiseras när det kommer nya elever till skolan som då behöver skolas in i att reflektera över hur de lär sig och var någonstans de kan arbeta med olika uppgifter. Exempel på detta finns även i lektionsobservationer där lärare säger till eleverna att de ska fundera på var de ska arbeta med sina arbetsuppgifter. I intervju med elever framkommer att de inte anser sig vara delaktiga i sitt eget lärande i någon större utsträckning. Flera elever är osäkra på om lärarna frågar vad de är intresserade av och vill lära sig mer om. Eleverna uppger också att lärarna inte brukar prata med dem om hur de lär på bästa sätt eller om att olika elever lär på olika sätt. I intervjuerna beskriver eleverna vidare att det de får vara med och bestämma om främst handlar om förändringar på skolgården, så som att de ville ha en plan till för ett visst bollspel. Eleverna ger också exempel på att de har fått välja vad de ville rita på en bildlektion och om de ville arbeta med matematik eller bild samt om de ville presentera sitt arbete för klassen eller för lärarna via en videofilm.

Granskningen visar att det skiljer sig åt mellan lärarna hur ofta och på vilka sätt de låter eleverna utvärdera undervisningen. I elev- och lärarintervjuer framkommer det att vissa klasser utvärderar varje dag och på olika sätt, med tummen upp eller ned eller betygsättning genom att hålla upp ett visst antal fingrar. I andra klasser får eleverna utvärdera efter ett arbetsområde och det förekommer även att utvärderingar görs i perioder när lärarna kommer ihåg. I lärarintervjuerna framkommer det att lärarna använder resultatet av utvärderingarna för att utveckla lektionerna. Av de tio lektioner som observerades under granskningen är det en klass som gör en utvärdering efter en lektion.

Undervisningen genomförs till viss del på ett strukturerat sätt

Granskningen visar att det varierar hur strukturerad undervisningen är och att syftet med undervisningen inte alltid tydliggörs för eleverna. Ett av skolans prioriterade mål för läsåret 2018/19 är tydlighet, vilket enligt vad som framkommer av intervju med lärare och rektorn bland annat innefattar lektionsstrukturen. De lektioner Skolinspektionen observerat visar exempel på en lektionsstruktur där lärarna i inledningen av lektionerna går igenom vad eleverna ska arbeta med och i vissa fall även hur de ska arbeta. På flera av de observerade lektionerna finns en dagsplanering och/eller lektionsplanering på tavlan, ofta även med bildstöd, däremot är det ingen lärare som förklarar för eleverna varför de arbetar med det de gör. Genomgående saknas det också en återkoppling till vad eleverna har arbetat med under lektionen. Rektorn uppger att det finns en modell för lektionerna som bland annat inbegriper att syftet med undervisningen ska tydliggöras för eleverna, men både rektorn och lärare beskriver i intervjuerna att lärarna kan bli tydligare med syftet så att det blir mer begripligt för eleverna. Rektorn uppger även att den gemensamma lektionsstruktur som finns på skolan innehåller ett tydligt avslut, där lärarna kopplar tillbaka till vad de har gjort under lektionen. I elevintervjuerna ger eleverna exempel på hur lärarna inleder och avslutar lektionerna, men det är ingen som nämner att lärarna sammanfattar lektionen eller återkopplar till det lektionsinnehåll de har arbetat med. Både lärare och elevhälsan vittnar om att det förs diskussioner om en gemensam struktur, men att den inte har fått genomslag i undervisningen. En lärare uttrycker att strukturen är en vision och en annan lärare säger att de inte har "orkat ta den bollen" i år. Ytterligare en lärare uppger att de inte ens har diskuterat att lektionerna ska starta och avsluta på samma sätt. Skolinspektionen har tagit del av skolans dokumentation av lektionsstrukturen som består av en mängd olika moment.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att all undervisning följer en tydlig struktur och att det är tydligt för eleverna vad som är syftet med undervisningen och de olika arbetsmomenten.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver utveckla arbetet med att ge eleverna en strukturerad undervisning. Visserligen pågår ett arbete med att implementera en gemensam lektionsstruktur, men det framkommer av granskningen att arbetet med att skapa struktur på lektionerna ännu inte har påbörjats av alla lärare. Även bland de lärare som har påbörjat arbetet med att skapa struktur på lektionerna, genom att inledningsvis gå igenom vad eleverna ska arbeta med och ha en planering på tavlan, visar granskningen att det genomgående saknas ett avslut på lektionerna som återkopplar till syftet med lektionen. Det finns också lärare som anser att lektionsstrukturen är en vision. Granskningen visar också att syftet med undervisningen inte alltid tydliggörs för eleverna.

En viktig del i en undervisning som är välstrukturerad och organiserad är att läraren ser till att det finns en struktur på lektionerna, som innefattar introduktion, genomförande och en uppföljande avslutning.⁵ Av Skolinspektionens granskning av elevers förutsättningar för delaktighet i undervisningen framgår det att en tydlig lektionsstruktur skapar förutsättningar för delaktighet. Lärare som arbetar på ett medvetet och genomgripande sätt med att skapa förutsättningar för delaktighet gör det bland annat genom att tydliggöra syfte och mål med lektionen. Det vill säga de förklarar och samtalar med eleverna om varför de ska arbeta med en viss uppgift eller innehåll. Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att fortsätta sitt påbörjade arbete med att implementera skolans gemensamma struktur för undervisningen. Eftersom granskningen av Skapaskolan visar att den gemensamma lektionsstrukturen inte följs av alla lärare och innehåller en mängd olika moment, föreslår dock Skolinspektionen att rektorn i det fortsatta arbetet ser över lektionsstrukturen så att den inte motverkar syftet med undervisningen. Enligt Skolinspektionen bör rektorn fokusera på att alla lärare introducerar och avslutar lektionerna så att syfte och mål med lektionerna blir tydligt för eleverna, att syftet utgör en utgångspunkt för lektionens upplägg och att eleverna även ges möjlighet att reflektera över om målet uppnåtts. Det är inte tillräckligt att lärarna presenterar vad eleverna ska arbeta med

⁵ Wiliam, D. (2013) Att följa lärande – formativ bedömning i praktiken, Lund: Studentlitteratur; Håkansson & Sundberg 2012.

på lektionerna och hur de ska arbeta. Det är inte heller tillräckligt att lärarna presenterar syfte och mål vid inledningen av ett arbetsområde, utan kontinuerligt förklarar och samtalar med eleverna om hur det aktuella lektionsinnehållet ska leda till att målen uppnås. På så vis bidrar lektionsstrukturen till att lektionsinnehållet ska uppfattas som meningsfullt för eleverna och till att eleverna ska vara medvetna om var de befinner sig i sitt lärande. När det gäller avslutning av lektioner är syftet att läraren sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen eller arbetsområdet för att innehållet ska uppfattas som meningsfullt för eleverna och för att eleverna ska vara medvetna om var de befinner sig i sitt lärande.⁶ Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att utveckla arbetet med ett tydligt avslut på lektionerna för att ge eleverna möjlighet att reflektera över om de uppnått målet med lektionen.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Skälen för bedömningen är att skolan arbetar med att ta reda på elevernas upplevelser av trygghet och med att vidta åtgärder för att skapa trygghet. Granskningen visar även att det arbete som bedrivs på skolan för att skapa studiero inte är tillräckligt sammanhållet och förebyggande och att det därmed saknas förutsättningar för alla elever att utföra sitt skolarbete.

Skolan arbetar både förebyggande och åtgärdande med att skapa trygghet

Granskningen visar att skolan arbetar med att kartlägga elevernas upplevelse av trygghet, analyserar resultat från kartläggningen och utifrån analysen vidtar åtgärder för att skapa trygghet. I intervju med rektorn, elevhälsan och lärare framkommer att

⁶ William 2013; Håkansson & Sundberg 2012.

de genomför enkäter och samtal med elever för att få en bild av elevernas trygghet på skolan. Rektorn berättar att han ska genomföra enskilda intervjuer om trygghet med alla elever på skolan under innevarande läsår. Vid granskningstillfället har rektorn haft sådana samtal med eleverna i årskurs 1 och säger att målsättningen är att hinna ha samtal med alla elevgrupper innan sportlovet. Skolinspektionens enkät för elever i årskurs 5 som genomfördes hösten 2017 visar att 89 procent av eleverna svarat "stämmer helt och hållet" eller "stämmer ganska bra" på påståendet "Jag känner mig trygg i skolan". Vid tiden för granskningen säger de flesta eleverna att de känner sig trygga på skolan. Eleverna uttrycker vidare under intervju att de vuxna på skolan brukar ta reda på om eleverna känner sig trygga på skolan, både i samtal och genom enkäter, och att de har vuxna att prata med vid behov. Även lärarna uttrycker att eleverna är trygga på skolan.

Granskningen visar vidare att åtgärder som har vidtagits utifrån de undersökningar om trygghet som har genomförts är att skolan har förstärkt med fler vuxna på rasterna och har vuxenstödda rastaktiviteter. Denna åtgärd har enligt inkommen dokumentation minskat antalet konflikter på skolgården och därmed ökat fokus på lärande under lektioner. Ytterligare insatser som genomförs för att skapa trygghet på skolan är aktiviteter med åldersintegrerade grupper och att det finns gemensamma ordningsregler på skolan. Av intervju med elevhälsan framgår det att elevhälsan inte är involverade i något arbete med att öka tryggheten på skolan. Elevhälsan uppger att det förebyggande arbetet skulle kunna utvecklas genom fler klassrumsobservationer och förebyggande insatser för att motverka konflikter som kan uppstå i klassrummen. Av granskningen framkommer vidare att skolan har fungerande rutiner för att utreda och åtgärda när en elev kränks av andra elever. Rutinerna beskrivs i skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling och av intervjuer med lärare framgår att de tillämpar rutinerna när en kränkning uppstår.

Det saknas ett samlat arbete på skolan för att skapa studiero

Granskningen visar att det arbete som bedrivs på skolan för att skapa studiero inte är tillräckligt sammanhållet och förebyggande och därmed saknas det förutsättningar för alla elever att utföra sitt skolarbete. Lärarna hanterar visserligen ordningsstörningar som uppkommer i undervisningen, men både observationer och utsagor från både elever, lärare och elevhälsan visar att det finns elever som ägnar sig åt annat än skolarbete och elever som upplever sig störda i sitt skolarbete. Av både intervjuer och observationer framkommer att lärarna använder olika metoder för att skapa studiero i de egna klasserna. Exempel på metoder som lärarna nämner vad gäller arbetet med att upprätta god studiero är att erbjuda eleverna en god struktur i undervisningen, vilket en lärare benämner som "strukturtrygghet". Andra exempel som lärarna ger är

att möta eleverna i dörren, ha bestämda platser och begränsa i vilka lärmiljöer eleverna får arbeta. Det förekommer också att elever får "rött kort" som innebär att de inte får vara i en viss lärmiljö under en tid framöver. Enligt intervju med elevhälsan skiljer sig arbetet med att åstadkomma studiero mycket från klass till klass, då det enligt elevhälsan är bra studiero i vissa klasser medan det i andra klasser är så pass dålig studiero att eleverna inte kan koncentrera sig på lektionerna. En sådan lektion som elevhälsan beskriver observerade Skolinspektionen. Under en 60 minuters lektion vandrade eleverna in och ut ur klassrummet, pratade, skrek och använde könsord, pratade i telefon, fotograferade, låg på varandra och åkte kickboard i klassrummet. I intervjuer ger eleverna exempel på att elever stör lektionerna flera gånger om dagen, vilket medför att de andra eleverna får vänta under tiden som läraren hanterar de elever som stör. I elevintervjuerna framkommer det att lärarna hanterar ordningsstörningar som uppkommer i undervisningen bland annat genom att elever får gå ut från lektionerna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att utveckla ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa en lärmiljö som präglas av studiero och som bidrar till elevernas möjligheter att nå kunskapskraven.

Skolinspektionens granskning visar att skolan behöver utveckla ett gemensamt arbete med att skapa och upprätthålla studiero så att alla elever har en arbetsmiljö som möjliggör en så god inläring som möjligt. Lärare på Skapaskolan genomför visserligen olika åtgärder för att skapa studiero i sina respektive klasser, men skolan som helhet saknar ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. Genom att rektorn säkerställer att arbetet sker systematiskt och involverar eleverna och all personal så ökar elevernas möjligheter att tillägna sig kunskaper.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.⁷ Skolinspektionens kvalitetsgranskning av skolans arbete för att skapa studiero visar att studiero främjas av tydliga lektionsstrukturer och av ett tydligt ledarskap i klassrummet. Granskningen

⁷ 5 kap. 3§ skollagen (2010:800)

visar också att lärares förutsättningar att skapa studiero i undervisningen påverkas av andra processer på skolan. Det handlar framför allt om skolans arbete med normer och värden och det främjande arbete som bedrivs av elevhälsan, men också om skolans samarbetskultur och gemensamma förhållningssätt. Vidare framkommer att rektorns ansvar när det gäller studiero innebär att utifrån en systematisk uppföljning vid behov vidta åtgärder för att förbättra studieron genom ett samlat och gemensamt arbete på skolan. Ett sådant arbete bör involvera skolans elevhälsa och säkerställa att lärare inte lämnas ensamma att lösa eventuella problem med bristande studiero.⁸

För att utveckla ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa en lärmiljö som präglas av studiero, som bidrar till att eleverna når kunskapskraven, föreslår Skolinspektionen att skolans exempelvis använder de forum för samverkan som finns för att lärare och övrig personal under rektorns ledning enas om vad som kännetecknar en god studiemiljö. Att involvera eleverna i detta arbete utgör en viktig utgångspunkt. Ett nästa steg kan vara att gemensamt analysera orsaker till situationer där studieron inte är tillfredsställande, för att därefter identifiera möjliga åtgärder i syfte att förebygga att liknande situationer uppstår och koppla arbetet till elevhälsans förebyggande arbete.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Skälen till bedömningen är att lärarna inte ges tillräckliga förutsättningar att samverka med varandra när de gör sina bedömningar och sätter betyg i syfte att verka för likvärdighet. Vidare visar granskningen att rektorn inte analyserar skillnader mellan olika lärares bedömningar och betyg ur ett likvärdighetsperspektiv.

⁸ Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2016: Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också, ss.5- 7

Lärarna ges inte tillräckliga förutsättningar att göra likvärdiga bedömningar

Granskningen visar att lärarna inte ges tillräckliga förutsättningar för att samverka med varandra när de gör sina bedömningar och sätter betyg i syfte att verka för likvärdighet. Förutom sambedömning av nationella prov visar granskningen genom intervjuer med lärare att sambedömning inte sker på alla stadier. Rektorn säger i intervju att han inte har anordnat sambedömning utan att de lärare som har haft behov av sambedömning har tagit hjälp av varandra. Av en lärarintervju framgår att rektorn litar mycket på lärarnas omdöme när det gäller betygssättning. I samma intervju säger lärarna att de har anmält behov av att systematisera arbetet med bedömningar och betygssättning för att nå likvärdighet till rektorn. Lärarna efterlyser att få prata mer med varandra om betygssättning och uttrycker att bedömning och betygssättning är ett kompetensutvecklingsbehov de har. Även rektorn säger i intervju att det finns ett behov av att arbeta med likvärdighet i bedömning. Det framkommer vidare att det inte förs några diskussioner om bedömning i ämnesgrupperna, utan där diskuterar lärarna vad eleverna ska kunna efter de olika årskurserna. De obehöriga lärarna får stöd av behöriga lärare genom att de sätter betyg tillsammans, vilket framgår av intervju med både rektorn och lärare.

Rektorns analys av bedömning och betygssättning är begränsad

Av granskningen framgår att rektorn inte analyserar skillnader mellan olika lärares bedömningar och betyg i syfte att säkerställa likvärdighet. I intervju med lärare framkommer att det visserligen sker regelbundna uppföljningar av elevernas kunskapsresultat varje termin, men uppföljningarna används inte för att analysera eventuella avvikelser i bedömning och betygssättning. I en lärarintervju anges att lärarna i kvalitetsarbetet tittar på skillnader i kunskapsresultat mellan pojkar och flickor två gånger per år. I samma intervju framkommer det att lärarna inte är säkra på vad rektorn gör med de uppgifter om betyg som lärarna lämnar in. När det gäller eventuella variationer i hur eleverna bedöms säger rektorn i intervju att det finns behov av att diskutera detta i lärargruppen. Enligt rektorn förekommer det att lärare inte utnyttjar all tillgänglig information om elevernas kunskaper vid betygssättningen. Han säger att vissa lärare är styrda av examinationstillfällen i sina bedömningar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg samt leder och utvecklar arbetet för att identifiera och analysera

eventuella avvikelser i omdömen och betyg i syfte att säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver ge lärarna förutsättningar att samverka med varandra när de gör sina bedömningar och sätter betyg i syfte att verka för likvärdighet. Visserligen har rektorn gett lärarna förutsättningar för samrättning och bedömning av nationella prov, men det är inte tillräckligt för att lärarna regelbundet ska kunna samverka med varandra när de gör sina bedömningar av elevernas måluppfyllelse i alla ämnen och årskurser. Vidare visar granskningen att rektorns uppföljningar av eventuella avvikelser i lärarnas bedömning och betygssättning är begränsad.

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar samt att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.⁹ Av Skolverkets allmänna råd för betyg och betygssättning framgår att rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Det kan även innebära att på skolenheten enas om former för dokumentation.¹⁰

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna ges förutsättningar och metoder för att arbeta systematiskt och kontinuerligt med likvärdighet i bedömning och betygssättning. Förutom att fortsätta arbetet med att samrätta och bedöma nationella prov bör detta även utvidgas till sambedömning av andra prov och elevarbeten, som med fördel kan vara avidentifierade. Skolinspektionen föreslår också att rektorn inleder ett utvecklingsarbete för att på ett systematiskt vis kunna identifiera och analysera eventuella skillnader i bedömningen och betygssättningen, för att på så vis söka orsaker till dessa skillnader. Det kan handla om skillnader mellan betyg och resultat från nationella prov, mellan pojkars och flickors resultat eller lärares betygssättning i olika klasser.

⁹ 3 kap. 14-15 §§ skollagen (2010:80)

¹⁰ Skolverket (2018). Betyg och betygssättning, Skolverkets allmänna råd, Stockholm: Skolverkets publikationsservice, ss. 22-23.

Eventuella avvikelser bör sedan diskuteras i lärarkollegiet för att tillsammans komma fram till vilka åtgärder som behöver vidtas för att utjämna skillnaderna.

På Skolinspektionens vägnar

X Mårten Petersson

Beslutsfattare
Signerat av: Mårten Petersson

X Veronica Bjurulf

Föredragande
Signerat av: Veronica Bjurulf

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 10 lektionsobservationer
- Tre gruppintervjuer med elever
- Tre gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 13 november och den 15 november 2018. Besöket genomfördes av Veronica Bjurulf, Indra Kullenberg och Joakim Öberg.

Skapaskolan är en fristående skola med The Learning Lab i Stockholm AB som huvudman. Skapaskolans verksamhet omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1-9 samt fritidshem. Vid tiden för granskningen gick det 349 elever i grundskolan.